

Text: Helena Vilar

Fotos: Centre Cultural del Collsacabra

EL PERSONATGE

Pep de l'Alou

Arribem a l'Alou a mitja tarda, les flors del jardí ens donen la benvinguda juntament amb en Pep.

Mig a Vic mig a l'Alou, en Pep i la Carme ja tiren les últimes cosses de la vida de pagès. Després de tota una vida a aquesta casa, els hi ha arribat el moment de marxar.

Pujem les escales fins al primer pis mentre en Pep ens explica com de diferent era la casa, mentre hi vivien. Ara està tota buida i una mica abandonada. Seiem al voltant de la taula on abans tenien el foc al mig (el que servia de cuina) i fem petar la xerrada.

En Pep va néixer a l'Alou el 1947, en una de les habitacions de la casa, com tots els seus germans. Allà hi va créixer, jugar, treballar... i veure canvis. Molts canvis.

Ens endinsem en la seva infantesa i recorrem els anys fins el dia d'avui, el final de la seva vida com a masover.

Quan va arribar, la teva família, a l'Alou?

El 1904, per Nadal. Pels masovers del Bach cap a la Garrotxa, hi havia el costum d'entrar en una nova finca per Nadal. En canvi, del Bach cap al cantó de Vic entraven per Tots Sants. Com que l'avi Joan venia de La Vola van haver de marxar d'allà per Tots Sants, perquè hi anaven uns altres masovers. Però aquí a l'Alou no hi podien entrar fins Nadal, i com que la casa que deixaven enrere era molt petita i no s'hi podien quedar, varen haver de manegar-se entre aquí i allà, penjats, durant un mes i mig.

I com s'ho van fer?

Doncs els de l'Alou els van deixar un cuarto per dormir i a la cabanya també hi van posar llits, en un racó. Així fins que els altres masovers marxessin per Nadal.

Més tard va venir el padrí i la mare. Com que l'avi no va tenir família, es va afillar una neboda, una nena del seu germà, la meva mare. Va venir que tenia 6 anys i ells la van cuidar com a una filla.

El pare va venir a l'Alou per mosso, a treballar, quan tenia 16 anys. Ell era de Sant Esteve d'en Bas. Llavors va haver d'anar a la guerra, va tornar, va haver d'anar a la mili... va tornar a venir aquí per mosso, es va enamorar de la mare i... llavors vam venir nosaltres!

Quants éreu llavors?

Ui! Catorze o quinze. Hi havia l'avi, una dona que feia la feina del porc i de minyona, el pare i la mare, hi havia dos mossos a treballar la casa i llavors nosaltres petits. Érem 8 germans.

Què recordes de petit? Anàveu a estudi? Jugàveu?

Què et sembla? A pagès amb vuit canalles... De menjar no en faltava mai, de viandes en collíem, es matava el porc... es vivia de lo de casa. Però quan sortia de casa veia una diferència amb els altres nens, especialment quan anàvem a estudi a Pruit. Érem trenta nens. I llavors, ai! Sí que veiem diferències entre uns i altres... Sobretot a l'hora d'esmorzar, amb el pa amb xocolata que portàvem. Alguns portaven la xocolata més bona, amb la rajola gran. D'altres portàvem la xocolata més senzilla, i això sí, en trossos ben petits. Pensa que la mestra, aleshores,

ens escalfava llet en pols per l'hora de l'esbarjo i en repartia per a tots. Això ja no es veu ara.

Els nens anàvem amb un capellà i les nenes amb una mestra, ben separats. Ho fèiem en castellà. Cantàvem el Cara el Sol. En canvia a la Serra i l'Hostalot tenien un mestre llogat i aquell ja els feia en català perquè era republicà. El nostre era dels altres... A nosaltres, anar a estudi no ens quedava gaire lluny, amb un quart ens hi arribàvem. Els de Roca Roja però, venien a peu una hora i quart cada dia! I fins i tot a l'hivern a les enfosques, tornaven sense llanterna, ja se sabien el camí.

De petits fèiem alguna animalada també... com tots els nens. Recordo que a l'hivern vo-

A la pàgina anterior: Josep Barris davant de la masoveria de l'Alou. En aquesta pàgina, de dalt a baix: masoveria de l'Alou als anys 70; i sala d'estar (estat actual).

Josep Barris davant la masoveria l'Alou (estat actual). Porta dovellada amb escut i finestres esculpides. A la pàgina següent: masoveria i casa dels senyors al fons; part del darrera de la masoveria i antiga porta d'entrada; finestral i escut a la façana de la masoveria (2011).

líem que nevés, no teníem pas calçat per anar a estudi si hi havia gaire neu, llavors podíem quedar-nos a casa. Llavors ens barallàvem, tiràvem boles de neu... Quan varem ser una mica més grandots teníem unes trapes per agafar pinsars i pardals...

A l'escola hi vaig anar fins els 13 anys, llavors a treballar aquí a l'Alou.

Com era la vida a pagès? Quines tasques hi havia per a tu i els teus germans?

Treballar molt. Tant de petits quan anàvem a estudi com de més grans, aleshores treballàvem més. Què fèiem? Urdar les vaques [pastu-

rar, treure] que no es fiquessin al camp de blat de moro, per exemple. A quinze anys o setze ja llauràvem els bous, cavàvem, plantaàvem patates i mongetes... el que fos. Les noies també en feien de feina, arrencar naps... Teníem animals, algun porc, vaques, i conreàvem... de tot, vaja.

Llavors em vaig treure el carnet i em vaig comprar una moto. Vaig tenir alguna aterrisada, el meu pare no estava gaire content. Però per comprar la moto i més tard el cotxe vaig haver de treballar molt! Perquè a part de la feina que feia a casa, també anava a buscar altres feines. Jo treballava a bosc. Fins i tot el mateix dia que em vaig comprar el cotxe, vaig anar a treballar un quart de jornal al matí fins a les 9 i llavors ja vam anar cap a Vic a buscar el dos cavalls.

Va representar un gran canvi, tenir cotxe?

Què et sembla llavors, amb el cotxe tot i la mala carretera podíem anar a mercat a Manlleu i Vic! Abans hi havíem d'anar amb el cotxe de línia. Es feia així, llavors: amb la burra baixàvem les cistelles fins al cotxe de línia, deixàvem la mare amb les cistelles, els ous, els conills... i se n'anava cap a mercat a vendre. En'cabat tornava amb coses per la casa i també l'anàvem a buscar amb la burra perquè no hagués de carregar-ho tot. Llavors em vaig casar, i nosaltres també hi anàvem a mercat durant molts anys quan la mare era gran, però ja no havíem d'agafar el cotxe de línia. Això sí, quina feinada de vendre els conills a mercat! Llavors el mercat ja es va anar acabant i van decidir portar-los a En Bas. Primer en Moles feia de recader, ens comprava els conills i els portava allà baix. Però amb el cotxe ja ens els portàvem nosaltres.

Com era el Collsacabra llavors?

Ui sí, era molt diferent... les carreteres estaven molt malament. Però no et pensis, ja voltàvem, ja... Pensa que el cotxe em va servir per festejar i tot, perquè la Carne era d'Oristà!

A part del cotxe, també teníeu tractor i maquinària?

Quan jo era petit encara anàvem amb els bous. Poc a poc ja vam anar comprant maquinària. Després de comprar-me el cotxe va venir el tractor, i màquines. A la mare li feia recança tanta màquina, al pare potser no tant, però la mare... anar gastant, anar gastant... I encara fa uns anys em vaig comprar una embaladora, perquè abans ho fèiem tot a mà! Segar, fer el paller... Sense

màquines havíem de llogar jornalers, per poder fer les feines, venien treballadors ara per una cosa, ara per una altra. Això ha canviat molt.

Com ha anat canviant la vida a pagès? Què és millor actualment? I què enyoreu?

Abans es treballava molt, molt. No voldria pas tornar-hi a aquella misèria. Hi havia molta misèria i tot el que guanyàvem ho guanyàvem treballant, no pas no fent res! Però això sí, es treballava amb aquella alegria. I cantant. La gent cantava mentre feinejava, no pas com ara. Això sí que ho trobo a faltar, aquella alegria!

Amb els anys vam anar fent més gros el tros. L'avi Pep va començar amb 23 quarteres [23 quarteres = 8 hectàries], i nosaltres a base d'anar netejant terreny vam aconseguir-ne treballar fins a unes 60.

I llavors va venir l'IVA. Potser fa uns vint anys o més. Això va canviar molt les coses, perquè abans no pagàvem pas res. Tot el que veníem ho guanyàvem, i llavors amb l'IVA havíem de pagar molt. Va ser un gran canvi per molts pagesos, molt difícil. Sempre ens equívocàvem amb algun número, ja me'n recordo.

Com descriuries la figura del masover?

Doncs és una persona que arrenda una casa a l'amo per treballar les terres del voltant. I viu de la terra tant com pot. Té animals, terreny i es cuida dels marges, els boscos i els camins de la finca.

Quedaran pagesos d'aquí a 5 anys?

I tant! Però seran els pagesos grans, els que s'ho han anat quedant tot. En canvi, qui desapareixerà serà el pagès familiar. Aquest, per poder subsistir a hores d'ara, necessita almenys 80 vaques i prou terreny, a més a més de la subvenció de la Generalitat. Sense aquesta ajuda i prou bestiar, el pagès familiar no té futur.

Què ha passat a la pagesia? On són els pagesos?

Doncs això que dic, n'hi ha hagut uns que han anat arplegant totes les petites granges i s'han anat fent grans. Els pagesos familiars no poden competir amb aquests, i es retiren. El problema és que un pagès treballa més del que se li dona, i això no funciona. I què passa si desapareix el pagès? Només has de mirar al teu voltant, tot està deixat, ningú manté el bosc, els marges, els camps... Sense pagesos, amb pocs anys el paisatge canviarà i molt.

